

DGA-pensioen in eigen beheer

De informatieplicht van de accountant in het kader van de waardering van de pensioenreserve

Kees Beishuizen en Jack Borremans

Drs. C. Beishuizen en Drs. J.A.L. Borremans zijn partner van B&B Pensioenconsultants te Soest. De auteurs participeren ook in de VH Pensioengroep. Hierbinnen ligt het specialisme van de schrijvers van dit artikel op de DGA-pensioenen in eigen beheer.

De accountant zal voor de waardering van het pensioen van de DGA in eigen beheer tot nu toe bijzonder vaak uitgaan van de fiscale pensioenverplichting. De omvang van de zodanig vastgestelde verplichting wijkt intussen aanzienlijk af van de commerciële verplichting. Dat komt door steeds verdergaande fiscale beperkingen en door aangescherpte bepalingen rondom de jaarverslaglegging. Wil de accountant dat het jaarverslag een 'getrouw beeld' vormt van de bezittingen en verplichtingen van de onderneming – in overeenstemming met het bepaalde in artikel 391 Boek 2 Titel 9 van het BW – dan zal hij ook de commerciële verplichting moeten opnemen. Dit is onafhankelijk van de vraag of de lasten nu of in de toekomst ook daadwerkelijk worden genomen.

Op 8 april 2005 heeft Raad van de Jaarverslaggeving een uiting gepubliceerd op het gebied van de verwerking van pensioenverplichtingen in eigen beheer voor kleine rechtspersonen.

De geformuleerde hoofdregel is dat zolang er geen belanghebbende derden zijn, kan worden volstaan met een verantwoording op basis van de fiscale waardering. Dit zal expliciet moeten worden vermeld door de accountant. Zijn er echter wel belanghebbende derden bij de onderneming betrokken, dan dient de commerciële pensioenverplichting te worden opgenomen.

In dit artikel lichten we de veranderende rol toe van de accountant ten opzichte van de pensioenverplichting in eigen beheer van de DGA. We schenken aandacht aan de fiscale en civiel-juridische omgeving van het pensioen 'in eigen beheer' en de impact van Richtlijn 271 met betrekking tot personeelsbeloningen en de RJ-uiting. We benaderen het geheel vanuit de praktijk.

1. De accountant als regisseur van het DGA-pensioen

In het algemeen neemt de accountant, in overleg met de DGA, het initiatief tot het creëren van een pensioenvoorziening van de DGA. Hierbij doet de 'werkgever-BV' een pensioentoezegging aan de DGA in zijn hoedanigheid als werknemer. Vervolgens worden de lasten die te maken hebben met de ontstane pensioenverplichting door de 'werkgever-BV' veelal 'in eigen

beheer' genomen. De accountant heeft vervolgens gedurende de totale levensloop van de DGA en zijn onderneming een belangrijke signaalfunctie. Tegelijkertijd is de accountant over het algemeen minder bekend met alle specifieke ins-and-outs van het complexe pensioendossier van de DGA. En dat terwijl voor de gemiddelde MKB-onderneming de pensioenverplichting op de balans vaak één van de grootste schuldenposten wordt of al is! Een verplichting die niet voorwaardelijk is doch onomkeerbaar. Voor de berekening ervan zoekt hij daarom heel vaak houvast bij de berekeningsprogrammatuur die hiervoor op de markt is. En daar gaat het heel vaak mis. De pensioenverplichting (zowel fiscaal alsook commercieel) moet het resultaat zijn van wat is toegezegd aan de DGA en niet andersom.

2. Fiscale omgeving van het pensioen in eigen beheer

2.1. Algemene inleiding

Het pensioen voor de DGA is van oudsher fiscaal gedreven. Juist de fiscale wetgeving is op het DGA-terrein in de afgelopen jaren enorm in beweging. Denk daarbij aan de herziening in het kader van de 'Witteveen-knip' en de 'Balkenende-breuk' (de wijziging van de pensioenleeftijd naar 65 jaar als gevolg van de VPL-wetgeving), de gewijzigde waarderingsregels, enzovoort. De DGA die pensioen in eigen beheer opbouwt, heeft te maken met drie belastingwetten. Dit zijn de Wet op de loonbelasting 1964 (LB), de Wet inkomstenbelasting 2001 (IB) en de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (VpB).

2.2 Pensioen in eigen beheer en de Wet op de loonbelasting

In de wet LB worden de 'spelregels' beschreven waaraan iedere pensioenregeling, dus ook die van de DGA, mogen en moeten voldoen. In detail wordt hierin de hoogte van het pensioen beschreven. Het pensioen voor de in een collectieve pensioenregeling deelnemende werknemer staat hierbij centraal. Ruim 99% van alle DGA's heeft een pensioentoezegging op basis van het 'eindloonsysteem'. In dit systeem bepaalt het laatst bekende salaris de totale pensioenaanspraak over de verstrekte diensttijd¹. Indien het pensioen in eigen beheer wordt opgebouwd, gelden er op basis van artikel 18h Wet LB afwijkende (lees: beperkende) bepalingen. De hoogte van het pensioen dient te voldoen aan wat in collectieve regelingen gangbaar is. Deze 'collectiviteitstoets' is uitgewerkt in artikel 10c van het Uitvoeringsbesluit 1965.

Uitvoeringsbesluit loonbelasting, artikel 10c

Er gelden bij pensioenopbouw in eigen beheer vijf beperkingen:

1. loonbestanddelen in natura worden niet tot het pensioengevend loon gerekend;
2. de werknemersbijdrage bedraagt niet meer dan 50% van de totale pensioenlast. Op basis van een resolutie van 12 januari 2005 bepaalt de backservice-koopsom mede de pensioenlast en dus de werknemersbijdrage. Hierdoor is de werknemersbijdrage mede afhankelijk van de reeds doorgebrachte diensttijd, hetgeen in een *collectieve* regeling ongebruikelijk is en op grond van de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid zelfs verboden is;
3. de AOW-franchise dient ten minste 10/7 van de bruto ongehuwde AOW te bedragen. Voor 2005 is dit een bedrag van € 16.544. Indien het pensioen volledig wordt verzekerd bij een professionele verzekeraar mag de AOW-franchise slechts 10/7 van de bruto zelfstandige AOW bedragen (voor 2005, een bedrag van € 11.354);
4. indien er geen sprake is van een partner kan er geen partnerpensioen worden toegezegd;
5. er mag alleen een tijdelijk overbruggingspensioen worden toegezegd dat is afgeleid van de daadwerkelijk ingebouwde AOW. Vanaf 2006 zal er slechts in uitzonderingsgevallen nog sprake zijn van een tijdelijk overbruggingspensioen.

Ondanks de verminderde opbouw bij een in eigen beheer gehouden pensioen heeft deze sinds 1 januari 1999 geldende wetgeving niet geleid tot een massale keuze voor het volledig verzekeren van het ouderdompensioen. Waarschijnlijk is het maximaliseren van het ouderdompensioen van ondergeschikt belang in vergelijking met het fiscale optimaliseren van de pensioenverplichting².

2.3 Pensioen in eigen beheer en de Wet inkomstenbelasting 2001

De waardering van het pensioen in eigen beheer in de jaarwinst wordt in eerste aanleg bepaald door artikel 3.26 Wet IB 2001, 'het goed koopmansgebruik'. Voor de fiscale pensioenverplichting is dit goed koopmansgebruik nader uitgewerkt in artikel 3.27, 3.28 en 3.29.

In artikel 3.27 en 3.28 wordt bepaald dat bij de fiscale pensioenverplichting geen rekening mag worden gehouden met toekomstige indexaties. Er kan pas rekening worden gehouden met de indexatie, indien deze zich daadwerkelijk heeft voorgedaan. Dit leidt tot het merkwaardige verschijnsel dat de fiscale pensioenverplichting van een met 3% vast stijgend

pensioen in de uitkeringsfase gedurende de eerste tien jaar na ingang toeneemt in plaats van afneemt.

In artikel 3.29 is bepaald dat de waardering van pensioen in eigen beheer dient plaats te vinden conform 'algemeen aanvaarde actuariële grondslagen' met een rekenrente van ten minste 4%. De minimale rekenrente van 4% leidt er in tijden van een lagere marktrente³ toe, dat de commerciële pensioenverplichting hoger is dan de fiscale. De invulling van het begrip algemeen aanvaarde grondslagen (ingevoerd in 1995) heeft tot een jarenlange discussie en procedures met de fiscus geleid. Deze discussie is uiteindelijk in augustus 2002 beslecht met een arrest van de Hoge Raad⁴ waarin bepaald werd dat de premie-bij-indienstredingsmethode ook een waarderingmethodiek conform algemeen aanvaarde actuariële grondslagen is. De reactie van de wetgever liet precies een jaar op zich wachten. In september 2003 werd bij het Belastingplan 2004 deze methode afgeschaft⁵.

2.4 Pensioen in eigen beheer en de Vennootschapsbelasting

Naast de afschaffing van de premie-bij-indienstredingsmethode is met ingang van 2004 tevens het verbod op leeftijdsterugstellingen opgenomen in artikel 8 lid 6 van de Wet VpB. De waardering van pensioen in eigen beheer dient plaats te vinden conform het gebruik bij verzekeraars⁶, echter met uitzondering van de bij verzekeraars gebruikelijke leeftijds-terugstellingen bij individuele pensioenverzekeringen!

Belastingplan 2004 en reparatiewetgeving in de fiscale onderhoudswet 2004

Dat er sprake was van slecht doordachte wetgeving in het Belastingplan 2004 blijkt wel uit de reparatiewetgeving die hierop is gevolgd. Het verbod op leeftijdsterugstellingen heeft namelijk nogal wat consequenties voor het pensioen dat in de uitkeringsfase bevindt, getuige de overgangmaatregel waarbij de per 31 december 2003 bestaande pensioenverplichting bevroren mocht worden, totdat de fiscale pensioenverplichting berekend volgens het waarderingkader 2004 deze overstijgt. Deze omissie werd haastig gerepareerd in de fiscale onderhoudswet 2004. Deze fiscale onderhoudswet is echter pas van kracht vanaf 1 maart 2005, waardoor voor pensioenen in de uitkeringsfase per einde 2004, de verplichting per 31 december 2003 op de fiscale balans mag worden opgenomen.

Met deze nieuwe beperkende maatregel is het verschil tussen de fiscale pensioenverplichting en commerciële pensioenverplichting verder vergroot.

3. Civiel-juridische omgeving

3.1 Inleiding

Naast fiscale wetgeving heeft de DGA met pensioen in eigen beheer ook te maken met een civiel-juridische omgeving. Zo valt het pensioen van de DGA 'gewoon' onder de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding⁷. In de Pensioen- en spaarfondsenwet en de wetgeving rondom personeelsbeloningen in het kader van Richtlijn 271 zijn specifieke bepalingen rondom het pensioen van de DGA opgenomen.

3.2 De Pensioen- en spaarfondsenwet

De opbouw van pensioen in eigen beheer is mogelijk op basis van artikel 2 lid 3 van de Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW). Ook onder de in te

voeren Pensioenwet, als opvolger van de PSW, is het mogelijk om onder dezelfde voorwaarden pensioen in eigen beheer op te bouwen. Met betrekking tot de pensioenopbouw in eigen beheer schrijft de PSW voor dat er een voldoende bedrag op de balans opgenomen dient te worden. Deze voorwaarden zijn nader uitgewerkt in een beschikking⁸ waarbij in essentie wordt gesteld dat er een bedrag op de balans moet worden gereserveerd, dat *voldoende* is om de uit de toezegging voortspruitende verplichtingen na te komen. Tevens zijn de beschermingsbepalingen uit de PSW ten aanzien van de rechten van echtgenoten en ex-echtgenoten ook van toepassing verklaard.

3.3 Richtlijn 271 inzake personeelsbeloningen

Richtlijn 271 voor de jaarverslaggeving houdt, kort gezegd, in dat een onderneming, onder voorwaarden, de in redelijkheid te verwachten toekomstige kostenontwikkeling van de voor de werknemers geldende pensioenregeling, onder meer op basis van verwachtingen over loon- en prijsinflatie, nu moet waarderen op de balans van de vennootschap. Hiermee wordt een extra dimensie toegevoegd aan de waardering van pensioenverplichtingen, namelijk de dimensie 'tijd'. De richtlijn treedt in werking vanaf 2005. Voor middelgrote en kleine rechtspersonen zijn hierop uitzonderingen gemaakt, evenals voor de DGA. Niet voor de waarderingsplicht maar wel ten aanzien van de te hanteren berekeningsgrondslagen. Zo zal de waardering van de pensioenverplichting van de DGA niet berekend behoeven te worden met inachtneming van te verwachten salarisstijgingen⁹. Wel is opgemerkt dat, indien er sprake is van open geïndexeerde pensioenaanspraken, een rentevoet moet worden gehanteerd gelijk een reële rente verminderd met een percentage dat 'de gemiddeld te verwachten toekomstige indexatie van de uitkeringen op grond van de toegezegde open indexatie representeert'. Daarbij wordt de hantering van een lagere rentevoet dan 4% niet uitgesloten indien er sprake is van 'een tijd van lage rentestand'. Een conform richtlijn 271 gewaardeerde pensioenverplichting op basis van bedrijfseconomische

schreven marktrente van 4% en de verplichtingen voor middelgrote en grote ondernemingen om vanaf 2005 de coming-backservice¹⁰ op de balans op te voeren.

De Raad voor de Jaarverslaggeving is op 8 april 2005 met een uiting gekomen met de volgende richtlijnen voor de praktijk:

1. Het is toegestaan om bij de berekening van de pensioenverplichting in eigen beheer geen rekening te houden met toekomstige salarisstijgingen. Er behoeft derhalve geen coming-backservice te worden opgenomen.
2. Het wordt de kleine rechtspersoon toegestaan een pensioenverplichting in eigen beheer op te nemen ter grootte van de fiscale pensioenverplichting indien de rechtspersoon aan beide onderstaande voorwaarden voldoet:
 - a. de rechtspersoon heeft het karakter van personal holding of pensioen-BV én verricht geen andere activiteiten dan het houden van aandelenbelangen, het financieren én het uitvoeren van een pensioenregeling. De rechtspersoon heeft in verband hiermee ook geen andere werknemers dan de DGA;
 - b. de rechtspersoon heeft regulier geen schulden aan kredietinstellingen of vergelijkbare schulden aan derden¹¹ of verbonden partijen uitgezonderd schulden aan de DGA. Onder schulden wordt niet verstaan een op balansdatum *gering* negatief banksaldo of *gebruikelijke* schulden zoals crediteuren of te betalen belastingen.

In alle andere gevallen¹² dient de rechtspersoon de pensioenvoorziening te waarderen op basis van bedrijfseconomische grondslagen, echter zonder rekening te houden met de coming-backservice. Indien de fiscale pensioenverplichting wordt opgenomen, dient te worden vermeld dat voor deze alternatieve verwerkingwijze is gekozen.

Het belang van deze uiting is vergaand. Hiermee wordt bevestigd dat het

Te vaak komt het in de praktijk voor dat de jaarlijkse opgave van de fiscale pensioenverplichting niet aansluit bij hetgeen ooit in een pensioenbrief is vastgelegd, als er al een pensioenbrief is

uitgangspunten, rekening houdend met een rekenrente van 4% of nog lager, zal altijd hoger uitpakken dan de volgens de met ingang van 2004 geldende fiscale pensioenwaarderingregels.

Indien de DGA met zijn holding valt onder de consolidatieplicht van de werkmaatschappijen en dit geheel voldoet aan de kwalificatie middenbedrijf of grootbedrijf, ontkomt de pensioenverplichting van de DGA ook niet aan een waardering conform RJ 271, derhalve met coming-backservice.

4. De 'verwerking van pensioenverplichtingen in eigen beheer in de jaarrekening van kleine rechtspersonen' volgens RJ-uiting 2005-1

De Raad van de Jaarverslaggeving is de vraag voorgelegd of het aanvaardbaar is dat kleine rechtspersonen in de jaarrekening de pensioenvoorziening conform de fiscale voorschriften kunnen blijven waarderen.

Aanleiding hiervoor is de vanaf 2004 verder beperkte fiscale waardeeringsvoorschriften, de lage marktrente in relatie tot de fiscaal voorge-

opnemen van de *fiscale* pensioenverplichting niet leidt tot een getrouw beeld conform artikel 391 boek 2 titel 9 BW. De aanbevolen waardering van pensioen in eigen beheer is de *bedrijfseconomische* waardering. In een aantal specifieke gevallen mag hiervan worden afgeweken.

Besloten vennootschappen met een schuld aan een kredietinstelling ontkomen vanaf nu niet aan de bedrijfseconomische waardering. Heeft de BV de echtgenote van de DGA op de loonlijst staan, dan ontkomt de accountant niet aan de bedrijfseconomische waardering. In elk geval geldt voor de BV dat in de toelichting op de balans opgenomen dient te worden dat de fiscale pensioenverplichting afwijkt van de bedrijfseconomische verplichting.

5. De aspecten die een rol spelen bij de bepaling van de bedrijfseconomische verplichting

Het verschil tussen de bedrijfseconomische en de fiscale verplichting wordt bepaald door onder meer de hiernavolgende variabelen:

1. *Het vooroverlijdensrisico*. Dit is het risico dat de vennootschap een levenslang nabestaandenpensioen aan de partner en/of kind(eren) van

de DGA moet uitkeren vanwege het overlijden van de DGA voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd¹³.

2. *Leeftijdsterugstellingen.* Zoals toegelicht ontbreken leeftijdsterugstellingen bij de fiscale waardering vanaf 2004.
3. *Marktrente.* De fiscale verplichting moet worden gebaseerd op een rekenrente van ten minste 4%. De huidige marktrente ligt al jaren onder de 4%.

Ondanks de verminderde opbouw bij een in eigen beheer gehouden pensioen heeft deze sinds 1 juni 1999 geldende wetgeving niet geleid tot een massale keuze voor het volledig verzekeren van het ouderdomspensioen

4. *Waardevaste uitkeringen.* In de meeste pensioentoezeggingen wordt het pensioen van de DGA jaarlijks aangepast aan het gestegen prijs- en/of loonpeil. Dit zijn zogenaamde waardevaste/welvaartsvaste pensioenen.
5. *Toekomstige stijging van de pensioengrondslag.* Dit is de zogenaamde coming-backservice en is de essentie van RJ 271.

Bij professionele pensioenverzekeraars is het gebruikelijk dat de onder de punten 1 tot en met 4 genoemde variabelen worden verdisconteerd in de premies en/of koopsommen die zij in rekening brengen. Een werkgever die de pensioenverplichting die op hem rust, 'afwentelt' op een pensioenverzekeraar krijgt immers een prijs in rekening gebracht voor de risicoafwenteling¹⁴.

Rekenvoorbeeld

Een gehuwde DGA van 50 jaar is twintig jaar in dienst van zijn eigen BV. Zijn pensioengrondslag bedraagt € 50.000. In de afgelopen jaren is zijn salaris gemiddeld met 3% gestegen. De AOW-franchise is met 2% gestegen. Bij een opbouwpercentage van 2% bedraagt het inmiddels opgebouwde ouderdomspensioen € 20.000. Op basis van de gebruikelijke waarderingsgrondslagen bedraagt de fiscale verplichting € 195.000.

Stap 1. Bedrijfseconomische waardering inclusief vooroverlijdensrisico.

Hoewel de vennootschap aan de echtgenoot van de DGA een tijdsevenredig opgebouwd levenslang partnerpensioen van €14.000 moet uitkeren, blijkt dit niet uit de fiscale verplichting. Deze is immers bepaald zonder inachtneming van dit vooroverlijdensrisico. Inclusief het vooroverlijdensrisico stijgt de verplichting met 5% tot € 206.000.

Stap 2. Stap 1 waarbij tevens leeftijdsterugstellingen worden toegepast.

In tegenstelling tot de fiscale verplichting moet er voor de bepaling van de

Stap 3. Stap 2 waarbij tevens wordt gerekend met een marktrente van 3,5%.

Pensioenverzekeraars hanteren sinds 1999 in hun bruto tariefstelling een rekenrente van 3%. Dit op voorspraak van de Pensioen- & Verzekeringkamer. Afhankelijk van de gekozen productvorm en premieomvang deelt de werkgever in meer of mindere mate in het overrendement op de verplichting door middel van een korting op de premie. De bedrijfs-

economische waarde van de pensioenverplichting van de DGA in ons voorbeeld stijgt, in vergelijking met de fiscale verplichting, met 14% tot € 256.000.

Stap 4. Een 3%-indexatie ter dekking van waardevaste/welvaartsvaste pensioenen.

De bedrijfseconomische verplichting wordt verder verhoogd wanneer er wordt gerekend met een 3% indexatie van de toegezegde pensioenen na ingang. Dit betreft niet alleen het ouderdomspensioen maar ook het nabestaandenpensioen. De verplichting stijgt tot € 390.000. Een stijging van bijna 70%.

Stap 5. De toekomstige stijging van de pensioengrondslag.

Hoewel dit element voor de DGA ook voor de commerciële balans niet verplicht gepassiveerd dient te worden, is het wel van belang voor de bewustwording van diezelfde DGA over de waarde van zijn pensioenaanspraak. Immers, zijn vennootschap zal uiteindelijk de backserviceverplichting van de pensioenaanspraak bij een gerealiseerde stijging van de pensioengrondslag moeten kunnen dragen. Door hierop te anticiperen kan de vennootschap op tijd beginnen met het invullen van het rendement op de gereserveerde pensioengelden.

De DGA in het voorbeeld realiseert over de komende tien jaar een stijging van de pensioengrondslag. Door dit nu te verdisconteren in de bedrijfseconomische waardering stijgt de verplichting uiteindelijk tot € 535.000, een stijging van 174%!

7. Verborgene pensioenverplichtingen

Buiten de RJ-uiting zijn gebleven een aantal 'verborgene' verplichtingen in de pensioentoezegging die niet tot uiting komen in de fiscale verplichting. Ze zijn echter voor de praktijk ook van groot belang. We doelen op niet of onvoldoende verzekerde partnerpensioenen, een toegezegd tijdelijk partnerpensioen (ANW-hiaat) of het voortzetten van de pensioen-

Buiten de RJ-uiting is gebleven een aantal 'verborgene' verplichtingen die niet tot uiting komen in de fiscale verplichting

bedrijfseconomische verplichting wel degelijk worden gerekend met leeftijdsterugstellingen. Hiermee wordt geanticipeerd op de stijgende levensverwachting. Wordt er rekening gehouden met leeftijdsterugstellingen van vijf jaar voor de man en zes jaar voor de vrouw, dan stijgt de verplichting tot € 229.000, een stijging van 12% ten opzichte van stap 1.

opbouw bij arbeidsongeschiktheid. Bij het centraal stellen van de fiscale pensioenverplichting is de kans op onderdekking aanzienlijk.

In het kader op p. 20 vindt u een voorbeeld uitgewerkt dat ingaat op een te laag verzekerd partnerpensioen.

In de meeste actuariële software bestaat de mogelijkheid om een berekening te maken van het risicokapitaal waarbij rekening wordt gehouden met de eigen beheersreserve op berekeningdatum.

Stel, de DGA uit ons voorbeeld heeft een drie jaar jongere partner. Het aan haar toekomende weduwepensioen bedraagt inmiddels € 21.000. Aangezien de fiscale verplichting inmiddels € 195.000 bedraagt, is het op fiscale grondslagen berekende risico slechts € 190.000. De werkelijke verplichting na het doorlopen van de stappen 1 tot en met 4 bedraagt € 756.000.

8. Twee pensioenverplichtingen

In de praktijk betekent deze RJ-uiting dat er vanaf 2005 twee pensioenverplichtingen worden verantwoord en aan de DGA moeten worden gecommuniceerd. In veel gevallen dus ook twee jaarrekeningen, een fiscale en bedrijfseconomische. Bij een commerciële jaarrekening staat tegenover de veel hogere pensioenverplichting een belastinglatentie. In alle gevallen moet in de toelichting op de jaarrekening melding worden gemaakt van de bedrijfseconomische pensioenverplichting.

9. Conclusie

Een verantwoording van de pensioenverplichting van de DGA met een pensioen in eigen beheer gebaseerd op de fiscale regelgeving zal vanaf nu in veel gevallen geen eindstation meer zijn. Zijn er belanghebbende derden betrokken bij de onderneming, dan dient de accountant ook de com-

Noten

- 1 Naast het eindloonsysteem kent de wet LB grosso modo nog twee systemen, te weten het middelloonsysteem en de beschikbare premieregeling. In de middelloonregeling bepaalt niet het laatste salaris de totale pensioenaanspraak, maar het gedurende de totale diensttijd gemiddeld genoten salaris. In een beschikbare premieregeling wordt het pensioen niet bepaald door de hoogte van het salaris, maar door de door de werkgever beschikbaar gestelde premie en het netto rendement hierop. De pensioenaanspraak is de onzekere factor. De premie daarentegen is bekend.
- 2 Eén van de weinig aantrekkelijke kanten van het huidige LB-regime (en ook van toepassing voor de DGA) betreft de fiscale optimalisatie door gebruik te maken van de mogelijkheid tot het inkopen van pensioentekorten die ontstaan zijn bij vorige werkgevers. Kortweg inkoop van dienstjaren (al dan niet door middel van waardeoverdracht). Deze optimalisatie leidt weer tot een hogere fiscale pensioenverplichting.
- 3 Ter vergelijking: verzekeringsmaatschappijen tarifieren hun pensioenpremies en koopsommen op basis van een verplichte rekenrente van 3%. Het huidige 'u-rendement' (objectief winstdelingsmaatstaf) bedraagt 3,37% (april 2005).
- 4 Hoge Raad 9 augustus 2002, VN 2002/44.17 en 44.18.
- 5 Voor een uitgebreide beschrijving van de gevolgen van het belastingplan 2004 én de reparatiewetgeving zie de artikelen van de auteurs in Pensioen & Praktijk, (maart 2004 en november 2004). Het is tevens te lezen op www.pensioenconsultants.nl.
- 6 Pensioenverzekeraars hanteren ruwweg twee methodes bij het tarifieren van pensioenaanspraken, namelijk de koopsommethode en de premie-koopsommethode. In de eerste situatie wordt zowel de jaarlijkse aangroei van het pensioen ('comingservice') als de backservice ingekocht door middel van (stortings)koopsommen

Een op basis van bedrijfseconomische uitgangspunten gewaardeerde pensioenverplichting met rekenrente van 4% of lager zal altijd hoger uitpakken dan de pensioenverplichting berekend volgens de met ingang van 2004 geldende fiscale waarderingsregels

merciële verantwoording op te nemen. Deze verplichting heeft tot gevolg dat de accountant zelf moet beschikken over de nodige pensioenkennis en/of -vaardigheden, of deze betreft van pensioenspecialisten met wie hij nauw samenwerkt. Hij zal dan zelf wel een signaleringsfunctie moeten (kunnen) vervullen.

De geschetste ontwikkeling is positief, omdat de accountant en de DGA zich bewust worden van de betekenis van een toegezegd pensioen, en die verder gaat dan het creëren van een fiscale aftrekpost. De pensioenreserve is veelal de belangrijkste verplichting op de balans. Deze passiefpost vraagt om regelmatige aandacht. Hiermee kunnen tegenvallers (voor de DGA) of missers (voor de accountant) worden voorkomen of beperkt. De ontwikkeling drukt de accountant in de rol van pensioenregisseur die de touwtjes van het pensioendossier in handen neemt. Dat vraagt om een actieve rol met specifieke deskundigheden en vaardigheden.

('verticale methode'). In de tweede situatie wordt de te bereiken comingservice door middel van gelijkblijvende premies verzekerd en wordt slechts de backservice ingekocht door middel van koopsommen ('horizontale methode').

- 7 Fiscale optimalisering van het pensioen in het zicht van een echtscheiding betekent dat, vertaald naar contante waardes, de ex-partner voor meer dan de helft profiteert van de optimalisatie!
- 8 Regeling van voorwaarden voor pensioentoezeggingen aan direct- en indirect-grotaandeelhouders d.d. 23 december 1994, laatstelijk gewijzigd d.d. 11 december 2000.
- 9 Coming-backserviceverplichtingen worden dus niet geïntroduceerd in eigen beheer!
- 10 De 'coming-backservice' is de backservice-aanspraak die zal gaan ontstaan als in toekomstige jaren een stijging van het pensioengevende salaris is te voorzien. In fiscalibus is het sinds begin jaren zeventig verboden om hiervoor direct te reserveren.
- 11 TAR-leningen!
- 12 Ook indien de rechtspersoon een geconsolideerde jaarrekening opstelt, mag de pensioenvoorziening in eigen beheer niet conform de fiscale waardering worden opgenomen.
- 13 Arrest Hof Amsterdam, 19-05-1999 later bevestigd door Hoge Raad 14-06-2000. VN 2000/29.15.
- 14 Een werkgever heeft overigens geen keus. Hij moet immers iedere pensioenverplichting jegens zijn werknemer(s) bij een externe uitvoerder onderbrengen. De mate van afwenteling hangt samen met het type pensioenregeling. Over het algemeen kan worden gesteld dat de risicoafwenteling het hoogst is in een zuivere eindloonregeling en het laagst in een beschikbare premieregeling.